

5. Гарно Г. Без статусу подружжя. Фактичні шлюбні відносини в Україні та за кордоном. // Юридична газета онлайн №40 2015р.
6. Горобченко Ю.Ю. Проблемні аспекти спадкування фактичного подружжя. Часопис цивілістики. Випуск № 17. С 111-114.
7. Дякович М.М. Сенник С.В. Правове регулювання «фактичних шлюбних відносин». Вісник Верховного Суду України № 2. 2011р. С.37-43

Аліна БІЛОВА,
здобувачка вищої освіти,
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Постановка й обґрунтування актуальності проблеми. Цивільно-правова відповідальність має майновий характер, дає використовувати її так само як єдину санкцію за скоєний злочин, так і разом з адміністративно-правовими та (або) кримінально-правовими покараннями, обумовлюється це змістом та юридичною природою таких правовідносин, у яких вона використовується.

Актуальність дослідження безперечна, цивільно-правова відповідальність – гарант дотримання цивільного законодавства, спрямований на запобігання порушенням зобов'язань, забезпечення їх належного виконання та відновлення порушених прав.

Аналіз наукових досліджень. Теоретичною основою роботи виступили праці С. Алексєєва [1], В. Іванової, В. Камішанського, Н. Коршунової [2], О. Іоффе [3], Р. Майданника [4], В. Мозоліна [5] та багатьох інших.

Недостатньо вивчені аспекти. Незважаючи на величезну значущість цивільно-правової відповідальності у відносинах, пов'язаних із системою управління юридичними особами, дана проблематика не отримала належної уваги у науковій літературі. У вітчизняній доктрині громадянського права питання юридичної відповідальності розглядаються чи в контексті загальної проблематики, або стосовно тих чи інших видів (конкретних складів) відповідальності в аспекті відповідних проблем, пов'язаних з їх застосуванням на практиці.

Метою наукової статті – виявити основні аспекти цивільно-правової відповідальності та методи її регулювання.

Для досягнення мети дослідження були поставлені наступні **завдання**:

- проаналізувати поняття цивільно-правової відповідальності;
- виявити основні проблеми цивільно-правової відповідальності;
- розглянути нормативно-правову базу, що регулює цивільні правовідносини.

Виклад основного матеріалу. Цивільно-правова відповідальність передбачає правовідносини, які настають після скоєння злочину, і виражається в негативних для порушника майнових чи особисто – майнових наслідків з застосуванням щодо нього санкцій [2, с. 326].

Інститут цивільно-правової відповідальності є головним у правовідносинах, представляючи частину самого ядра цивільних правовідносин, що дає право на існування будь-якої гіпотези та диспозиції про цивільне право, а також є одним із основних компонентів, а сам зміст таких санкцій незмінно приваблює увагу вчених.

О.С. Іоффе стверджував, що цивільно-правова відповідальність – санкція за правопорушення, що несе для правопорушника негативні наслідки у вигляді позбавлення суб'єктивних цивільних прав або покладання нових або додаткових цивільно-правових обов'язків [3, с. 141]. Відповідальністю за недотримання зобов'язань є комплекс негативних наслідків майнового характеру, що накладаються цивільним законодавством на суб'єкт, який не виконав зобов'язання або реалізував його неналежним чином з метою відновлення матеріальної позиції особи, яка зазнала збитків у зв'язку з протизаконними діями боржника.

Так, у 2003 р. було прийнято Цивільний кодекс України (далі – ЦК України) та низка інших нормативно-правових актів, що регулюють цивільні відносини. Переоцінити значення ЦК України у життя країни дуже важко; як відомо, гарний Цивільний кодекс рухає вперед економіку країни, що допомагає їй, надійно захищає права громадян тощо. Недарма кодифіковані законодавчі акти називають ще й «другими Конституціями».

Крім норм права, які в актах громадянського законодавства, здійснення цивільних прав та виконання цивільно-правових обов'язків регулюється та іншими соціальними регуляторами. Адже право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає і такі соціальні регулятори, як норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством та обумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства [6].

Серед усіх соціальних регуляторів особливе місце посідають звичаї. Так, у відповідно до ст. 7 ЦК України, цивільні відносини можуть регулюватися звичаєм, зокрема і звичаєм ділового обороту. Зазвичай вважається правило

поведінки, яка не встановлена актами цивільного законодавства, але є стійким у певній сфері цивільних відносин. Звичай може бути зафіксовано у відповідному документі. При цьому, як впливає з норм ЦК України, звичай, що суперечить договору чи актам цивільного законодавства, у цивільних відносинах не застосовується [4, с. 44].

Цивільно-правова відповідальність - це вид юридичної відповідальності, а отже, має всі її якості. Думки авторів про поняття юридичної відповідальності розходяться, пов'язано це з тим, що будь-яке явище може отримувати різну характеристику залежно від відношення, у якому воно розглядається. Не є винятком і юридична відповідальність, яка при розгляді її з різних сторін виявляє свої різні властивості.

Якщо говорити про юридичну відповідальність у соціальному аспекті, вона визначається як неухильне, суворе, ініціативне здійснення всіх своїх обов'язків [1, с. 371]. У філологічному аспекті, В. А. Тархов визначає її як «регульований правом обов'язок дати звіт у своїх діях».

В.П. Мозолін визначає цивільно-правову відповідальність як правовідносини, що виражаються у вигляді несприятливих наслідків майнового та іноді немайнового характеру на боці правопорушника (боржника), забезпечених державним примусом та що супроводжуються засудженням правопорушника та його суб'єкта [5, с. 752].

Цивільне право насамперед регулює відносини власності, отже, юридична відповідальність має майновий характер і полягає у застосуванні заходів до правопорушника з метою відновлення майнового стану потерпілого, стан, у якому він перебував аж до скоєння злочину.

Цивільно-правова відповідальність націлена на відновлення майнового статусу жертви злочину. Застосування примусових заходів, спрямованих на особу правопорушника, не може відновити майновий статус жертви і, отже, не може бути використано у майнових відносинах.

Цивільно-правова відповідальність, порівняно з кримінальною, не несе каральної установки, вона спрямована не на покарання правопорушника, а лише на його сферу власності, тому не повинна стосуватися особи. Це пов'язано з тим, що під час порушення особистих немайнових прав потерпілого настають майнові втрати.

Притягнення до відповідальності порушника індивідуального немайнового права як позбавлення індивідуального характеру ніяк не відповідає приватним інтересам особи, право якої порушено. Їй більшою мірою відповідає залучення правопорушника до матеріальної відповідальності, як і за недотримання індивідуальних немайнових прав, потерпілий, зазнає майнових

витрат. Подібним чином, поширення даних про громадянина, які дискредитують його ділову репутацію, в більшості випадків є причиною зниження його підприємницької діяльності, що тягне за собою зниження доходів. Відповідно до ст. 23 ЦК України моральна шкода (фізичні чи моральні страждання) завдані громадянину діями, що порушують його особисті немайнові права, тягнуть за собою настання грошової компенсації за заподіяну шкоду [7].

Поділ цивільно-правової відповідальності на види провадиться залежно від низки обставин. Існує договірна та позадоговірна відповідальність. Критерієм поділу у разі виступає наявність або відсутність зобов'язальних відносин між правопорушником та уповноваженою особою.

Висновок. Цивільно-правова відповідальність – форма державного примусу, що полягає у стягненні судом з правопорушника на користь потерпілого майнових санкцій, що накладають на правопорушника не бажані майнові наслідки його дій. Під відшкодуванням збитків передбачається обов'язок одного учасника цивільних правовідносин перед іншим його учасником, яке пов'язане з рішенням правопорушника, яким він володіє згідно з цивільним правом.

Підставою цивільно-правової відповідальності служить комплекс умов, необхідних для залучення до цивільно-правової відповідальності. Важливою обставиною для настання цивільно – правової відповідальності є обов'язкове формування структури цивільних правовідносин.

Головною проблемою цивільно-правової відповідальності можна виділити відсутність реального виконання заходів відповідальності, встановлених законодавцем. Ще однією немало важливою проблемою є недостатня чіткість у формулюванні правових норм, що викликає їх двозначне трактування.

Список використаних джерел і літератури:

1. Алексеев С.С. Общая теория права. М., 2009. 576 с.
2. Иванова В.И., Камышанский В.П., Коршунова Н.М. Гражданское право. М., том 1. 543 с.
3. Иоффе О.С. Общее учение об обязательствах // Иоффе О.С. Избранные труды: В 4 т. Т. III. Обязательственное право. Спб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2004. 838 с.
4. Майданик, Р.А. Система источников гражданского права Украины. Актуальні проблеми цивільного, сімейного та міжнародного приватного права: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.: у 2 т., Київ, 19 жовтня 2012 р. К.: ТОВ «Білоцерківдрук». 2013. С. 37–46.
5. Мозолин В. П. Гражданское право. В 3-х томах. 2-е изд., перераб. и доп. М : Проспект, 2012. Т. 1. 816 с.

6. Рішення Конституційного суду України від 02.11.2004 р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text>

7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Тетяна БОГАЧИК,
здобувачка вищої освіти,
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна

СВОЄРІДНІСТЬ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ АНГЛІЇ

Англосаксонська правова система має відмінні характеристики, які повністю відрізняють її від інших правових систем і є однією з найпоширеніших правових систем у світі.

Актуальність дослідження даної теми полягає у висвітленні окремих аспектів розвитку та функціонування англосаксонської правової системи на етапі зародження.

Англосаксонська правова система стала об'єктом вивчення для відомих дослідників, зокрема Ю. Ведернікова, О. Гумки, В. Захарова, М. Кельмана, С. Лукашевича, Л. Луця, П. Мельника, А. Музики, О. Скакуна, М. Цвіка.

Метою даного дослідження є характеристика специфіки англосаксонської правової системи.

Правова система – це широке поняття, яке охоплює правосвідомість, правовідносини, правові форми діяльності держави та інші правові явища [3, с. 244-245]. Цінність категорії правової системи в праві полягає в можливості її використання для всебічного аналізу всього правового життя суспільства та виявлення найважливіших закономірностей у взаємовідносинах між різними його частинами та іншими соціальними явищами [3, с. 560].

Англосаксонська правова система є однією із найбільш впливових найпоширеніших та найстарших правових систем у світі [5, с. 539]. Це національна правова система, заснована на нормах, створених судовими прецедентами як основним джерелом права, а також перевагах процесуального